

La competència digital dels estudiants universitaris: conceptualització i avaluació. El cas de la URV

UTE. Revista de Ciències de l'Educació

2020 núm. 3. Pag. 73-78

ISSN 1135-1438. EISSN 2385-4731

<http://revistes.publicacionsurv.cat/index.php/ute>



<https://doi.org/10.17345/ute.2020.3>

Anna Sánchez Caballé 

Rebut: 17/12/2020 Acceptat: 17/12/2020

Referència: Sánchez-Caballé, A. (2020). *La competència digital dels estudiants universitaris: conceptualització i avaluació. El cas de la URV* (tesi doctoral). Universitat Rovira i Virgili, Tarragona.

El passat dia 15 de juliol del 2020 es va llegir la tesi doctoral *La competència digital dels estudiants universitaris: conceptualització i avaluació. El cas de la URV* dirigida per la Dr. Mercè Gisbert Cervera i el Dr. Francesc Marc Esteve Mon. El tribunal de l'acte va ser constituït pel Dr. Luis Marqués Molias, la Dra. Virginia Larraz Rada y el Dr. Juan González Martínez. L'acte va finalitzar amb la qualificació del treball per part del tribunal amb un excel·lent *Cum Laude*.

El treball doctoral que aquí es resumeix s'ha realitzat amb el grup de recerca ARGET (2017SGR1682) i s'ha desenvolupat, a partir de la col·laboració en diferents projectes: en primer lloc, a la Xarxa URV Digital finançada per la convocatòria de Xarxes d'Innovació de l'ICE de la URV, en el marc de la qual s'ha articulat aquesta tesi; en segon lloc, al projecte ACEDIM (2017ARMIF00031) de la convocatòria ARMIF del Programa MIF de la Generalitat de Catalunya; i, per últim, al projecte Simul@b (EDU2013-42223-P) finançat, a través del Pla Nacional d'I+D, del Ministerio de Economía y Competitividad.

1. Introducció

Les tecnologies digitals son presents en el dia a dia de tots els ciutadans y han implicat canvis als àmbits laboral, acadèmic i personal. Aquest fet implica que sigui necessari repensar la formació dels estudiants amb la finalitat de donar resposta a les noves demandes socials. En aquest context de canvis, una de les competències que es considera imprescindible es la denominada Competència Digital (en endavant, CD), ja que, aquesta no es inherent al fet nascut en el si d'un entorn tecnològic i presentar una alta freqüència d'ús de les tecnologies digitals (TD) (Bullen Morgan, Qayyum, Belfer i Fuller, 2009; Gobel i Kano, 2013; Mesaros i Mesaros, 2010; Liesa-Orús et al., 2016; Vázquez-Cano, León-Urrutia, Parra-González i López-Meneses, 2020). Així que, tot i que es cert que aquests estudiants o ciutadans nascuts en aquest nou context disposen de certes habilitats relacionades amb les TD més desenvolupades requereixen de formació específica. A més, es imprescindible que per poder aprendre disposin d'accés al material necessari per fer-ho (Gutiérrez, Palacios i Torrego, 2010; Purushothaman, 2011; Korucu et al., 2016).

En aquest sentit una institució d'educació superior com la URV es responsable de vetllar per la qualitat de la formació rebuda pels seus estudiants i esforçar-se per poder-la adaptar a la realitat del moment. En relació a tot això la tesi es planteja dissenyar una estratègia institucional per al desenvolupament de la CD dels estudiants de la URV.

El model de CD que es pren de referència en aquest cas i en base al qual s'ha realitzat l'anàlisi de les dades es el que va definir Larraz (2013). Aquest concep la CD des d'una perspectiva aglutinadora i considera que està integrada per quatre alfabetitzacions:

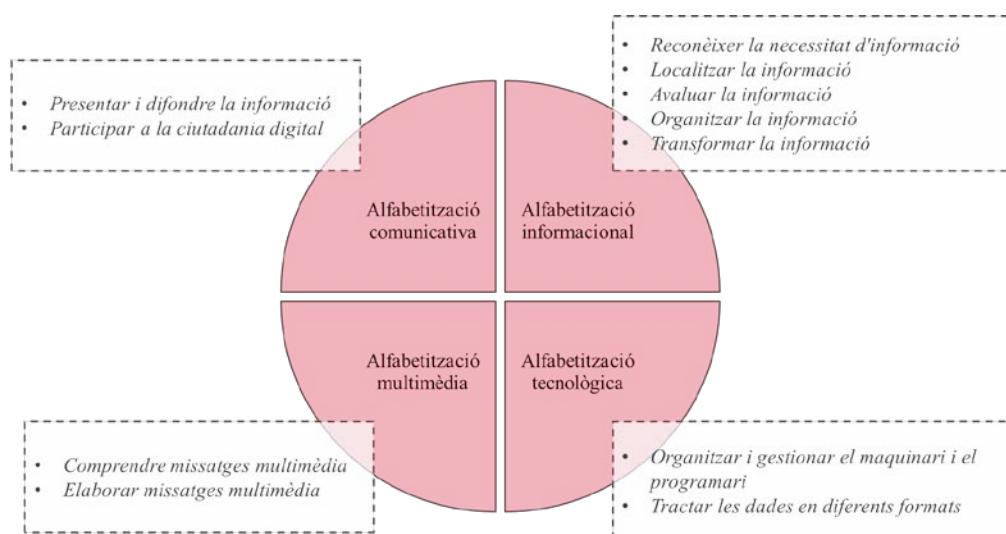


Figura 1. Les quatre alfabetitzacions de la CD segons Larraz (2013)

2. Objectius i preguntes de recerca

D'acord amb la informació exposada prèviament la tesi doctoral es plantejava com a objectiu general dissenyar una estratègia institucional per al desenvolupament de la CD dels estudiants de la URV. Aquest objectiu, es desglossa en cinc objectius específics (OE) y cinc preguntes de recerca (PR):

Taula 1: Objectius específics i preguntes de recerca.

Objectius específics
OE1: Analitzar el concepte de CD a partir d'una revisió sistemàtica de les recerques publicades en el període 1990-2017.
OE2: Definir el perfil digital dels estudiants de primer curs de la URV.
OE3: Definir el perfil digital dels estudiants de primer curs d'educació de la URV.
OE4: Analitzar el nivell d'integració de la CD en els plans d'estudi dels graus de la URV.
OE5: Definir els eixos per articular una estratègia institucional de la formació per al desenvolupament de la CD dels estudiants a la URV.

Preguntes de recerca

PR1. Com defineix la literatura especialitzada (en el període 1990-2017) la CD dels estudiants universitaris?

PR2: Quin perfil digital tenen els estudiants de primer curs de la URV?

PR3: Quin perfil digital tenen els estudiants de primer curs d'educació de de la URV?

PR4: Quin nivell d'integració de la CD hi ha en els plans d'estudi dels graus de la URV?

PR5: Quins són els eixos que han de considerar-se per dissenyar una estratègia integral per al desenvolupament de la CD dels estudiants de grau de la URV?

3. Metodologia

El procés de recerca es realitza en el marc d'una metodologia qualitativa, ja que, aquest té una finalitat merament descriptiva. Així doncs, busca descriure les característiques d'una població determinada.

4. Disseny de la investigació

La investigació s'estructura en tres fases que s'han desenvolupat al llarg de tres cursos acadèmics:

- Fase 1: Revisió sistemàtica de la literatura.
- Fase 2: Anàlisi del nivell de CD dels estudiants universitaris.
 - Fase2.1: Anàlisi del estudiants de primer curs d'educació.
 - Fase 2.2: Anàlisi dels estudiants de primer de la URV.
- Fase 3: Anàlisi de contingut dels plans d'estudis.
 - Fase 3.1: Anàlisi dels plans d'estudi.
 - Fase 3.2: Grup de discussió.

5. Participants

L'estudi s'ha realitzat entre els cursos acadèmics 2017/18-2019/20 obtenint un total de 1257 respostes d'estudiants de primer dels diversos cursos de grau de la Universitat Rovira i Virgili.

6. Eines de recollida i anàlisi de dades

- Revisió sistemàtica de la literatura entre els anys 1990 i 2017 a les bases de dades ERIC, Web of Science i SCOPUS. Amb la formula de cerca: ("Digital Competence" OR "Digital Literacy") AND ("Higher Education" OR "University").

- Qüestionari: Inventari de Competències en Tecnologies de la Informació i la Comunicació (INCOTIC). Qüestionari que serveix per efectuar una avaluació inicial del nivell de desenvolupament de la seva CD.
- Anàlisi de contingut dels plans d'estudis dels graus de la URV creuant-los amb els indicadors propis de la competència digital.

7. Resultats i conclusions

PR1. Com defineix la literatura especialitzada (en el període 1990-2017) la CD dels estudiants universitaris?

La definició i la nomenclatura de la CD són variables i depenen dels autors. No obstant això, la CD és una temàtica d'interès per la ciència, fet que s'evidencia amb l'increment d'entrades a les bases de dades científiques des del 2014.

PR2 i PR3: Quin perfil digital tenen els estudiants de primer curs de la URV? I els estudiants de primer curs d'educació?

- Majoritàriament noies d'uns 18 anys.
- Disposen i fan més ús dels dispositius mòbils (telèfon i portàtil).
- Tenen unes expectatives (motivació, creativitat, facilitat d'ús...) vers les TIC elevades.
- Presenten unes actituds positives vers l'ús de les TIC (programari i eines).
- Autopercepció elevada de la seva CD.
- Puntuacions més altes en les alfabetitzacions comunicativa i multimèdia.
- Puntuacions més baixes en les alfabetitzacions tecnològica i informacional.

PR4: Quin nivell d'integració de la CD hi ha en els plans d'estudi dels graus de la URV?

La CD està present a totes les titulacions de grau de la URV de manera transversal. No obstant, es necessari reforçar alguns elements corresponents a les alfabetitzacions tecnològica i multimèdia a nivell general.

8. Proposta

Finalment, la proposta, que se n'extreu a partir de l'anàlisi presentat i que dona resposta a la pregunta de recerca cinc s'articula a partir de tres eixos. I proposa que la institució, per assegurar el desenvolupament de la CD per part dels estudiants ha d'abordar:

- La planificació institucional:
 - 1) Avaluació i seguiment de la CD dels estudiants.

- 2) Avaluació de la CD del Personal Docent Investigador (PDI) i del Personal d'Administració i serveis (PAS).
- La formació:
 - 1) Transversal a nivell institucional. Fomentant la creació d'activitats a tots els graus que fomentin transversalment la CD.
 - 2) Específica per branques de coneixement reforçant aquells punts febles que té cadascuna d'elles.
 - 3) Del PDI i el PAS.
 - Els recursos:
 - 1) Interns. Adquirint nou material i actualitzant aquell del que ja es disposa.
 - 2) Externs. Creant sinergies (formatives i de cessió de materials) amb empreses tecnològiques.

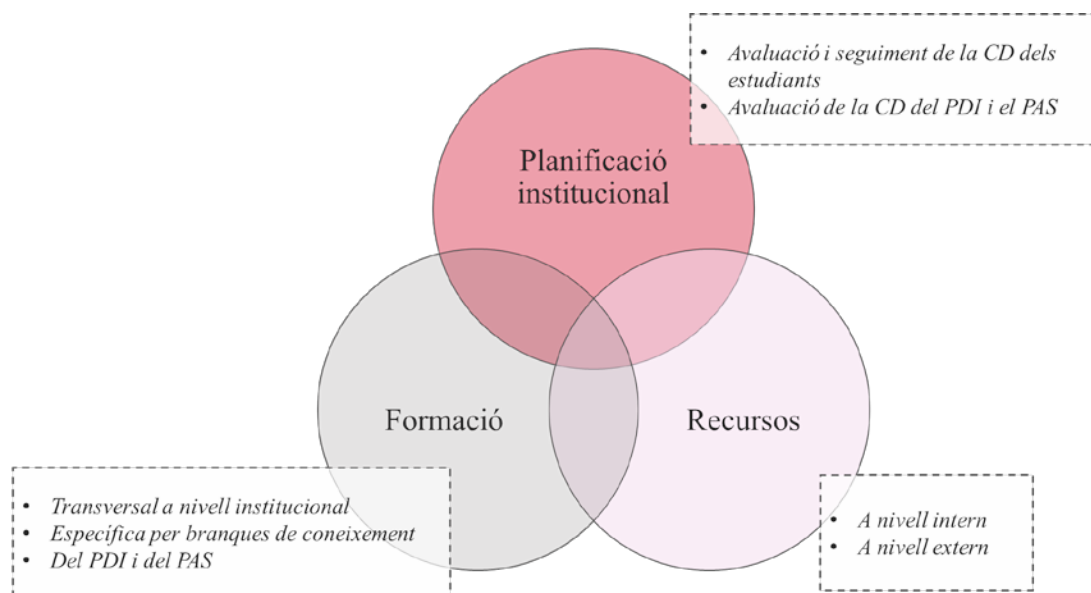


Figura 2. Figura resum de la proposta final de la tesi.

Bibliografia

Bullen, M., Morgan, T., Qayyum, A., Belfer, K., i Fuller, T. (2009). *Digital learners in higher education*. Phase 1 report: BCIT . British Columbia, Canada.

Gobel, P., i Kano, M. (2013). Student and Teacher Use of Technology at the University Level. In *IADIS International Conference on Cognition and Exploratory Learning in Digital Age*, (pp. 17–24).

Gutiérrez, A., Palacios, A., i Torrego, L. (2010). Tribus digitales en las aulas universitarias. *Comunicar*,

17(34), 173–181. <https://doi.org/10.3916/C34-2010-03-17>

Korucu, A. T., Yucel, A., Gundogdu, M. M., i Gencturk, T. (2016). Investigation the Technology Usage Level of Teacher Candidates. *Participatory Educational Research*, 3(1), 14–21. <https://doi.org/10.17275/per.15.49.3.1>

Larraz, V. (2013). *La competència digital a la universitat* (Tesi doctoral). Universitat d'Andorra, Sant Julià de Lòria.

Liesa-Orús, M., Vázquez-Toledo, S., i Lloret-Gazo, J. (2016). Identificación de las fortalezas y debilidades de la competencia digital en el uso de aplicaciones de internet del alumno de primer curso del Grado de Magisterio. *Revista Complutense de Educacion*, 27(2), 845–862. https://doi.org/10.5209/rev_RCED.2016.v27.n2.48409

Mesároš, F., i Mesároš, P. (2010). Digital competencies in process of creating the knowledge company in construction sector. In *Proceedings of the 27th ISARC*, (pp. 544–550)

Purushothaman, A. (2011). Student empowerment through internet usage - a ethnographic action research project in india. In *edulearn11: 3rd international conference on education and new learning technologies* (pp. 1766–1775).;

Vázquez-Cano, E., León-Urrutia, M., Parra-González, M. E., i López-Meneses, E. (2020). Analysis of Interpersonal Competences in the Use of ICT in the Spanish University Context. *Sustainability*, 12(2), 476.